

a rendes látogatói. A legyek más virágokra járnak, mint a pillangók és a méheknek is csak bizonyos virágok a kedvencei. Néha azonban eltérnek más-félékre, esetleg ezeknek szép színei vagy kellemes illata által csalogatva. Így kerülnek elvéve a kosbor-félékre is. De megjárják akkor, mert ezek virágai nemcsak rá a szomszéd virágba törekednek és abban ledörzsölik kellemetlen koronájukat. De a méhek az előttük ismeretlen virágot rendszeren kerülnek, csak elvéve repülnek rá s ez okból, ha ily kellemetlenül meglepődnek, nem is szállnak másik hasonló virágba, hanem inkább haza igyekeznek. Néha hazatalálnak, ha szemük nincs egészen elhomályosítva és ekkor látjuk a «koronás méh»-et: rendszeren azonban elvesznek útközben, azért oly ritkák az ilyenek.

A kosbor-félékre járó nagy legyek is így járják meg: de ez az ő rendes virágjuk, azért nem is tántorodnak el, ha a fejük, szemük tele lesz virággal, hanem nyomban rá a szomszéd virágba törekednek és abban ledörzsölik kellemetlen koronájukat. De a méhek az előttük ismeretlen virágot rendszeren kerülnek, csak elvéve repülnek rá s ez okból, ha ily kellemetlenül meglepődnek, nem is szállnak másik hasonló virágba, hanem inkább haza igyekeznek. Néha hazatalálnak, ha szemük nincs egészen elhomályosítva és ekkor látjuk a «koronás méh»-et: rendszeren azonban elvesznek útközben, azért oly ritkák az ilyenek.

FEJTÖRŐ.

Történelmi kérdés:

Ki volt az a férfiú, ki 1832—1836-ig Pestmegye alispánja volt és a Nemzeti Színház megalapításában kiváló érdeme volt? Mikor élt?

Vegyteni kérdés:

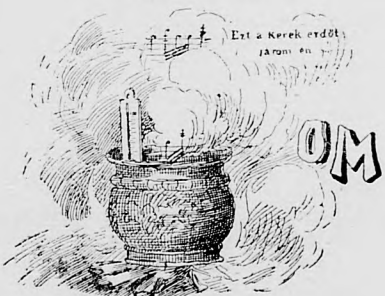
Minek a képlete ez: $\text{Na}_2\text{Fe}(\text{CN})_6\text{NO}$? Hogy állítható elő? Vízben könnyen oldható, rubinvörös kristályokat képez. Kristályai két molekula vizet tartalmaznak. A fémek sulfidjainak oldatát violaszínűre festi. Mint a fémek sulfidjainak reagense nyer alkalmazást. (Hollaki Ferencz.)

Logogrif.

- 1, 2, 3, 4 = Honunknak nagy része
3, 2, 1, 4 = Dumasnak színműve
4, 1, 3, 2 = Olaszthon folyója
4, 1, 2, 3 = Zsidónép főpapja.

(Janik László.)

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1902 szeptember 14.

21. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: Az örökség 10,000 korona, A kap 4000 koronát, B 3500 koronát, C pedig a meg-

maradt 2500 koronát. Vegyteni kérdés: Az amygdalin. Koczkarejtvény:

10	14	10	6
11	7	9	13
4	2	14	20
15	17	7	1

Képrejtvény: Szerencsés, a ki szerencsésjét nem a szerencsének köszöni.

Helyesen fejtették meg: Hölczér Kálmán, Prágyik Flóris, Trammer Samu, Popper József, Hoensch Gusztáv, Brünauer Endre, Gulyás Imre, László Pál, ifj. Mohai Lajos, Dobránszky Ede, Szemző István, Taubinger Zoltán, Imreh Béla, Kuzma Albert, Ranschburg Béla, Schleicher Ferencz, Steinberger Károly, Vértessy István, Ligeti Károly, Leichter Jenő, Majtinszky Miksa, Wettin Jenő, Lichtig József.

A kitűzött könyvjutalmat (Cox György: A mitológia kézikönyve, díszköt.) Dobránszky Ede főgimn. VII. o. t. eperjesi előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Bizalommal és szeretettel kérjük előfizetőinket, hogy tanuló társaik és ismerőseik pontos névjegyzékét küldjék be nekünk. Az új évfolyam október 1-én kezdődik s ahajtanánk, ha olvasóink gárdája még nagyobbá válnék. A beküldött címekre az új évfolyam első számából mutatónyomzatokat akarunk elküldeni.

B. D. 1. Meg kell várnunk a szervezkedést. 2. Nem lehet. 3. Az egész évfolyamon át. 4. Megjelenik karácsonyra. — **Érdeklődők.** Nemsokára meg fogják tudni. Csak türelem. — **X-y.** Megkérdezzük tőle. Nem hisszük, hogy beleegyeznek. — **Vitakozó.** Az állítás merész. A pénzben való fogadást nem helyeseljük. — **L. K.** (Pécska). Légrády Testvérek, Budapest, Váci-körút 78. — **1789. számú előfizető.** A «Természet» kiadóhivatala Budapesten, a Donáti-utczában van. Szívesen küld mutatónyomzatot. — **M. M.** (Bátaszék). 1. Ha 10 előfizetőt gyűjt, úgy egy évig ingyen kapja a lapot, ha kevesebbet, úgy értékes könyvjutalmat. 1. Lehet mérnök. — **L. I.** Szilágyi Béla, Károly-körút 26. — **B. E.** Igen, folytatjuk. — **M. A.** (Pozsony). Ha a titkár nem jelentkezik, úgy önt bizzuk meg.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású album és árjegyzékünk, mely tartalmazza az összes idevágó kellek és díszvasalások képes gyűjteményét. Mivel a fentemlített cikkek és kellek az ideig jórészt Bécsből szereztek be, indíttatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikk előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett. Tisztelettel 9076

Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.
Arjezsek kívánatra hármentve.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

KENYÉR ÉS BECSÜLET

REGÉNY

A felserdült ifjuság számára.

IRTA

GAAL MÓZES

Ára füzve 3 korona, vászonkötésben 5 korona.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Negyed évre --- 2 kor. 40 fill. Fél évre --- 4 kor. 80 fill. Égész évre --- 9 kor. 60 fill. Megjelenik minden vasárnap.	FELELŐS SZERKESZTŐ GAAL MÓZES. Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.
--	---	--

ÉVFORDULÓ.

Volt egyszer egy magyar királyné . . . valamikor nagyon régen, avagy talán nem is volt olyan régen, csak ezelőtt három-négy, legfeljebb öt évvel, ki tudná azt megmondani ebben a gyorsan élő, még gyorsabban felejtő világban? Volt egyszer egy magyar királyné, . . . mig élt, csordultig kiürítette a szenvedések poharát, — ó, mert a szenvedés fölkeresi azokat is, a kik a trónnak magasában foglalnak helyet s nem kerüli el azokat sem, a kik a kunyhókban rejtőznek . . . Ez a magyar királyné olyan végtelenül szomorú sorsra jutott, minőről borzadva emlékezünk meg.

Van-e széles e hazában ember, kinek ezt el kellene mondani — s ime, mégis év telik év után, az emlékezetes nap elavult gyászával elrohan felettünk, nem állunk meg, hogy gondolkozzunk, tündődjünk minden földi dolognak hívságossága fölött.

Pedig mi nem voltunk soha háladatlanok. A magyar történelmünk legszebb, legdicsőségesebb lapjai éppen azok, a melyek tanúságot tesznek a nemzet hálájáról. Köztereink száma azért növekszik, hogy minél több helye legyen a szobroknak.

Önkénytelenül érezzük, hogy minden erőnk a múltban van s minden jót, mely a jövőben kínálkozik nekünk, azoknak köszönhetünk, a kik egy-egy temető árnyas hantjai alatt pihennek.

A magyar királyné szomorú végzetének emléke száll meg. Megállítalak titeket is, magyar ifjak, megállítalak egy-két szóra.

Nem beszélek arról, hogy minémü istentelenség, elvetemültség vala ennek a jó, szelid királyasszonynak meggyilkolása, mert van-e ember, a kinek ezt még bővebben kellene magyarázni, de

beszélek arról, hogy bármily lázas sietségre késztesse is a munka, a napnak bizonyos óráiban kérjük önmagunktól számon a történeteket. Szokjunk korán ahhoz, hogy vissza-visszanézzünk a megtett útra, a félig avagy egészen elvégzett munkára. Ne siessünk olyan nagyon, elmélkedjünk is, gondolkodjunk is.

Üresnek és semmitmondónak tartunk minden emlékűnnepet, ha az csak kötelességszerűleg háramlik reánk s nem benső szükségéből támad; aminthogy üresnek és semmitmondónak tartunk minden hangzatos, lármás lelkesedést, ha az nem a szívből sarjadzik. Ha emlékűnnepet akarunk ülni, ha valami esemény lelkesedést támaszt a kebelünkben: akaratlanul is vissza kell térnünk a múltra, mert ennek megértése és átérzése nélkül minden lelkesedés csak csinált virág.

A múlt kegyele ad a nemzetnek erőt a jövő küzdelmeinek megbíráására; a múlt tanúságai oktatnak, bátorítanak, óvnak; a múlt a kapocs a jelen és jövő között.

Erre pedig ne a hivatalos évfordulók emléketessenek minket. Szívünkben legyen meg a vágy, ez a vágy ösztönözzön minket. Az elmélkedés, a múltra való visszatekintés bölcsébbé, higgadtabbá tesz minket. erősít a szándékban, támogat a küzdelemben, hozzászoktat az önuralomhoz, az önbírálathoz. Ma, mikor lépten-nyomon csak másoknak a megítélését halljuk s ebben magunkat vajmi korán gyakoroljuk: az önbírálatra égető szükségünk van.

A ki önmagának szigorú bírása, az másnak csak igazságos bírása tud lenni.

Ezeket akartuk elmondani az évforduló alkalmából. Elmélkedjünk, gondolkozzunk s gyakran nézzünk vissza a múltra, mert vajmi kába dolog a lázas, a nyugtalan sietés.

A RIGÓMEZEI LEÁNY.

Szerb népköltemény.

Rigómező szépséges leánya
Felkelt korán, hajnalhasadtára,
Vasárnapon, napnál is korábban.
Karján végig, fehér könyökéig —
Úgy indult el: feltűzött ruhában.
Fehér kenyér vállára emelve,
Aranykorsó két hókarja terhe;
Hús vizet visz egyik korsajában,
Piros jó bor van a másikában.

Rigómező síkján így jelen meg,
Harczerén a lefolyt küzdelemnek,
Harczerén a dicső fejdelemnek.
A hősokeket forgatja ő föl, le,
És ha köztük akad egy élőre,
Azt a vértől mossa hús vizével,
Áldoztatja piros bor gyöngyével,
És jól tartja lágy fehér kenyérrel.

Így véletlen köztük rátalála
Derék vitéz, hős Orlovics Pálra,
A knéz ifjú zászlótartójára.
Őt is a még élők közt találta,
Bár jobb karja vállig le van vágva,
Bal lába meg térde csuklójáig. —
S látni széllyel vagdosott bordáit,
S bordáin át tüdeje is látszik.
De a vérből őt kivonja ám a
Rigómező szépséges leánya,
És a vértől mossa hús vizével,
Áldoztatja piros bor gyöngyével,
Jól is tartja lágy fehér kenyérrel.

Hogy a hősnék szíve verni kezdett,
Orlovics Pál ily kérdéseket tett:
«Rigómező drága, jó leánya!
Én nővérem, a szived' mi bántja?
Mért forgatod itt a hősokeket te?
A harcztéren mért jársz, kit keresve?
Testvéred' vagy unokatestvéred'
Vagy apádat, mondd, öreg szüledet?»

Így felel rá a leánynak ajka:
«Drága testvér, ismeretlen dalja!
Nem keresek rokont a harcztéren,
Nem testvért és unokatestvért sem,
A csatában elesett szüledet sem.

Tudod úgy-e, ismeretlen dalja:
Knézünk hadát hogyan áldoztatta
Szamodrezsa fényes templomában
Harminez barát három hét folytában?
A seregben egész utoljára
Került a sor három hős vajdára;
Tudod, egyik a vitéz Milos volt,
A második Koszanics Iván volt,
A harmadik Toplicza Milán volt.
Az ajtónál álltam akkor épen,
Hogy Milos ment a templomba szépen,
Deli egy hős a földkerekségen.
A mint lépett, megesördült a kardja,
Ékes tollú, selyem a kalpagja,
Pitykés mente vállait takarja,
Nyakán lengő csokru selyemkendő.
Körültekint és meglátva engem,
A pitykését ott leölti menten,
Nekem adja és ekképp' ajánlja:
«Itt ez öltöny, vedd tőlem, leányka!
Ez öltönyről ráemlékezzél te,
A ki adta — s annak a nevére.
Látod, lelkem, indúlok csatába,
A dicső knéz hősi táborába;
Kérd az Istent, édes, drága lelkem,
Hogy épségben újra visszatérjek
S a szerencse téged is fölleljen:
Milánommal adlak össze téged,
Milánommal, esküdt barátommal,
Ki megesküdt énnekem az égere,
A nagy Isten s szent János nevére —
Mennyegződön komád leszek néked».

«Majd Koszanits Iván jöve szépen,
Deli egy hős a földkerekségen,
A mint lépett, megesördült a kardja,
Ékes tollú, selyem a kalpagja,
Pitykés mente vállait takarja,
Nyakán lengő csokru selyemkendő,
Újja arany gyűrűjét mutatja.
Körültekint, és meglátva engem,
A gyűrűjét ott lehúzza menten,
Nekem adja és ekképp' ajánlja:
«Itt e gyűrű, vedd tőlem, leányka!
A gyűrűről ráemlékezzél te,
A ki adta — s annak a nevére.
Látod lelkem, indúlok csatába,

A CLAUDIUSOK.

24

Eckstein Ernő regénye. Átdolgozta Gaal Mózes.

— Tudom, mindent tudok, de tévedsz, ha azt hiszed, hogy mindörökké eszköz leszek a kezeden. Te magad voltál az, a ki akaratlanul is egyengetted az útamat a szabadság felé. Egy szavamba kerül és Parthenius összezúz téged. — Eredj Stephanus és tedd meg, a mit parancsoltam neked.

Ekkor lépett be Antinous. Levelet adott át Stephanusnak.

— A császárné küldi.

Stephanus felbontotta a levelet és olvasá:

— «Domitia Stephanusnak. Beszélmem kell veled most, ebben a pillanatban.»

— Megyek — mondá félhalkan Stephanus. — A levél hozója jelentse, hogy azonnal ott leszek. Most pedig Lykoris — nincs időm — — de igérem —

— Mit igérsz? — vágott közbe Lykoris.

— Mindent! Mindent! — Csak engedd, hogy lélegzethez jussak.

Stephanus sietett a császárnéhoz.

Domitia így szólott udvarmesteréhez:

— A császártól, férjemtől kegyelmet kértem Quintus Claudius számára. Visszautasított — talán azért, mert én kértem. Te ügyes, eszes ember vagy, Stephanus — elvárom tőled, hogy mindent elkövezz Quintus Claudius megmentésére.

— De úrnöm! — kiáltá megrémülve az udvarmester.

— Az utóbbi időben gyakran láttalak Clodianus társaságában. Tudom, mi van készülöben. Mit gondolsz, ha . . . ha Domitianus helyett Domitia ülne a trónon?

— Nem tudom, mit gondoljak, úrnöm, a fejem zúg!

— Vedd fontolóra, hogy mit kellene tenni. Ha Domitia uralkodnék, Quintus Claudius nem itélnék halálra . . . Neked meg kell Quintust mentened! . . . Elmehetsz Stephanus.

— Nem tudom, mit fogok tenni — dadogta Stephanus, — de Domitia parancsol s én engedelmeskedem.

Stephanus haza ment, megfélekedett vendégeiről, nem törődött senkivel és semmivel. Egyik szobájából a másikba rohant fel és alá, mint a ketreczbe zárt tigris. Midőn Lykoris beszólott hozzá, arca dült, szeme vérrel befuttatott és ajaka kék volt.

— Nos? — kérde Lykoris megrémülve.

A dicső knéz hősi táborába;
Kérd az Istent, édes, drága lelkem,
Hogy épségben újra visszatérjek
S a szerencse téged is fölleljen:
Milánommal adlak össze téged,
Milánommal, esküdt barátommal,
Ki megesküdt énnekem az égere,
A nagy Isten s szent János nevére —
Mennyegződön leszek a vőfélyed».

«Majd Toplicza Milán jöve szépen,
Deli egy hős a földkerekségen.
A mint lépett, megesördült a kardja,
Ékes tollú, selyem a kalpagja,
Pitykés mente vállait takarja,
Nyakán lengő csokru selyemkendő,
És karjáról csillog arany fátyol.
Körültekint és meglátva engem,
Arany fátylát ott leveszi menten,
Nekem adja és ekképp' ajánlja:
«Itt e fátyol, vedd tőlem, leányka!
E fátyolról ráemlékezzél te,
A ki adta — s annak a nevére.
Látod, lelkem, indúlok csatába,
A dicső knéz hősi táborába;
Kérd az Istent, édes, drága lelkem,
Hogy épségben újra visszatérjek
S a szerencse téged is fölleljen:
Feleségül veszek akkor téged».

«S ment a harcza a három hős vajda,
A harcztéren őket kerestem ma».

Orlovics Pál ekképp' szól reája:
«Rigómező drága jó leánya!
Látod, lelkem, ott ama kopyákat?
Legmagasban, legsűrűbben állnak.
Ott hullott a legtöbb vitéz vére,
Hogy patakja a kengyelig ére,
A kengyelig, a kengyel vasáig,
A vitézek kardöve rojtjáig:
Ott esett el a három hős vajda;
Menj te vissza, menj fehér lakodba,
Ne tapadjon vér ruhád- s karodra».

E szavakat hallván a leányka,
Ömlik a köny szép fehér arczára,
S visszaindul fehér hajlékába —
És zokogva hallik jajgatása:
«Jaj, de hűtlen hozzám a szerencse,
Hogyha fognék zöld fenycőt kezembe,
Elhervadna, mindjárt vége lenne».

Dömötör Pál.

— Mindnyájan belebolondultatok abba a fiúba?! — kiáltá rekedt, bösz hangon Stephanus. — El innen! Láthatod, hogy nem tudlak meghallgatni!

— Megyek. Ne feledd: minden percz drága!

XXIX.

A halálraitéltek utolsó órája.

Másnap reggel hajnalszürkületkor Quintus Claudius a Tullianumból az amphitheatrum alsó rekeszeibe vitték, vele együtt Corneliát s a nazarénusoknak egy részét. Mintegy ötven keresztényt az ünnepek harmadik és negyedik napjára tartogattak.

A halálraitéltek szomorú menete némán haladt végig a Via Sacrán. A mint a Titus-ív alatt áthaladtak s a hajnali fény reá esett arcukra, olyanok voltak, mint a halottak. Cornelia is halott-halavány volt, nagy fekete szemei még nagyobbaknak látszottak. Csak Quintust nem változtatta meg a hónapokig tartó börtön levegője.

A foglyok csaknem mind nyugodtak és csendesek voltak. Még a kétségbeesettek is szívből-lelekben megerősödtek, midőn látták társaiknak halálmegvető hősiességét.

Cornelia lelkét nem az a hit erősítette meg, a mely a keresztényekét, neki erőt a Quintus iránt való végtelen szeretet adott. Vele együtt halni meg: ez az egy vágy élte őt, mert Quintus nélkül az életet elképzelni nem tudta. Minő más érzelmek szállották meg Quintus Claudius, midőn a drága lény lesoványodott arczát látta, — leirhatatlan kin marczangolta a szívet.

Eltűnődött azon, hogy minő határtalannak kell annak a szeretetnek lennie, a mely Corneliát arra készíteti, hogy magát kereszténynek vallja, holott nem az, hogy szemébe nézzen a legrettegetesebb halálnak, melytől a legerősebb férfilelek is visszaborzad! Hátha az égi világosságnak egy sugara tévedt a leány lelkébe. Ezt meg kell tudnia!

Mihelyt az amphitheatrumba érkeztek, a porkolábok levették az elítéltekről bilincseiket. Jobb ételt és italt adtak nekik, hogy az arénába kilépve a gyöngeségtől össze ne roskadjanak. A kik nem akartak enni, azokat a szolgák csaknem erőszakkal kényszerítették.

A nedves, félhomályú zárkákban megrázó, szivettépő jelenetek játszódtak le. A szögletekben siró, térdeplő, imádkozó csoportok verődtek össze.

A főbejárat mellett egy kőpadon ült a becsüle-

tes Diphilus. Mereven nézett az előtte térdeplő és zokogó Euterpére.

— Úgy-e, mindent, mindent megbocsátasz nekem, Diphilus? — kérdé zokogástól elfojtott hangon. — Nagyon rossz voltam s nem érdemeltem meg, hogy neked hitvestársad legyek.

Férje gépiesen simogatta a fiatal nő haját, de nem szólott egy szót sem. Ki tudja, hol kalandoztak gondolatai?

A remegő asszony melléje ült, megölelte, csókolta s kérdé tőle:

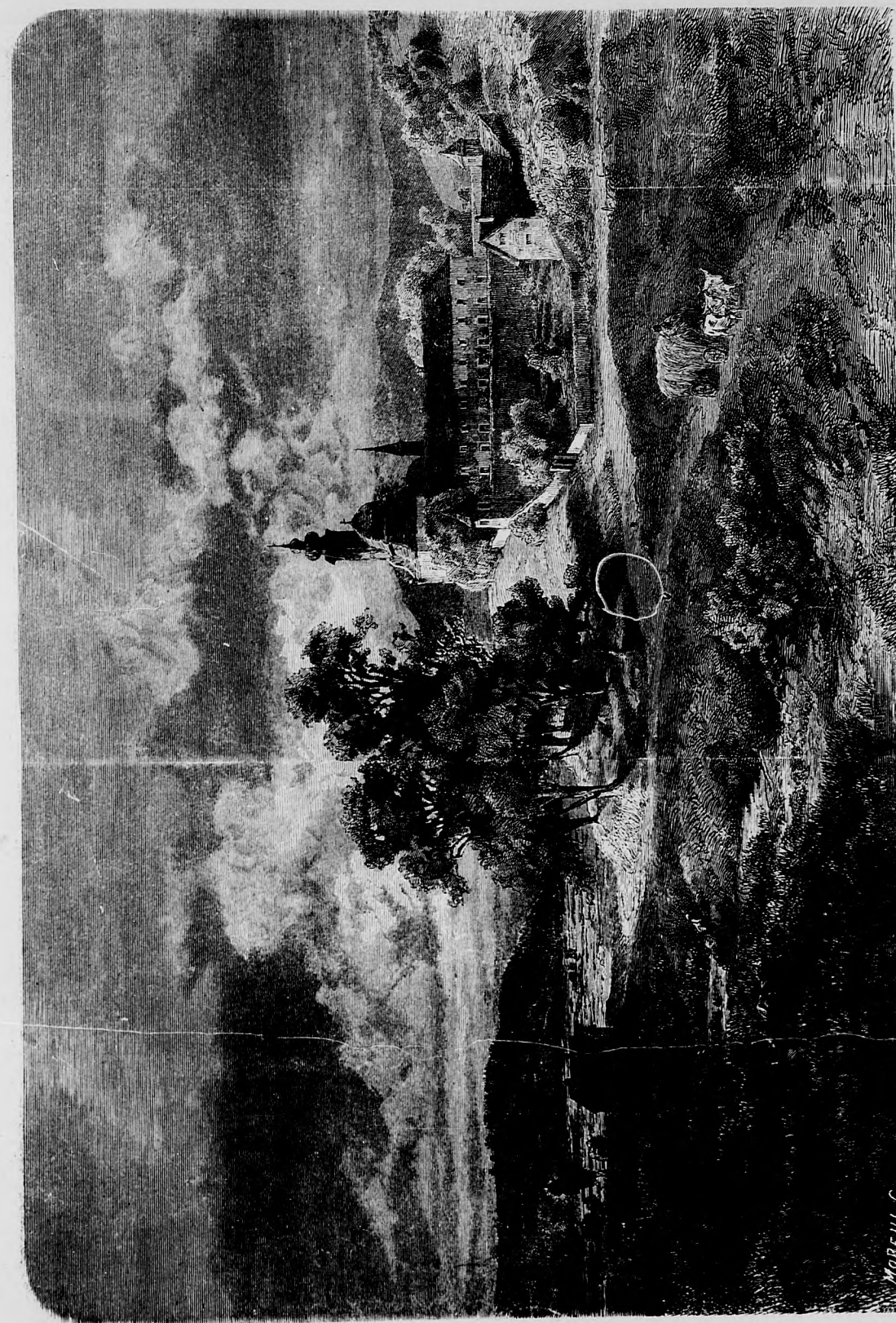
— Ó, mondd meg nekem, mit imádkozzam a halálnak rettenetes órájában, mikor az oroszlanok és párduczok reám rohannak, hogy darabokra tépjenek? De hiszen az lehetetlen! Isten nem engedheti meg, hogy oly rettentő végre jusunk! Nem, Isten nem engedheti meg. Egy halandó apa sem engedné meg, hát ő, a mennyei atya! Úgy-e, Diphilus, le fogja hozzánk küldeni angyalát, hogy elvigyen minket az örök boldogság és békesség hazájába. Próbára akar minket tenni, úgy-e Diphilus?

— Szegény gyermek! — sóhajtá a férj és szeméből kibugygyant a könny.

A törekeny kis teremtés tovább beszélt, míg szemei lecsukódtak s fejét férje ölébe hajtva elszenderedett.

Quintuson és Cornelián kívül volt még egy pár az elítéltek között a senatorok osztályából: az érdemes Flavius Clemens consul és nemes hitvese. Mindketten ott ültek egy kis leányka mellett, a kit a több hónapi fogság nehéz beteggé lett. A kis gyermek apja kézműves volt a Saburrában. Apja ölében hozta ide. A kis leányka ott feküdt a kökoczkákon s lázban égő nagy szemével szüntelenül apját nézte, a ki szivettépően zokogott.

— Ne sirj apácskám! A jó őrző angyal, a ki oly sokszor eljött hozzám, nem fogja megengedni, hogy a te Cynthiádat a gonosz vadállatok szét-tépjék. Azért hív engem most magával. Oda fel a kék égbe a napsugárral együtt repülök . . . Isten veled, apácska! Én megyek elől, aztán jössz te is utánam. Isten veled, ha pedig a te órád eljön és szíved megreszket a félelemtől: gondolj reám s ne feledd el, hogy a te kis Cynthiád vár . . . Köszönöm neked, hogy az én édes Jézusomhoz vivő utat megmutattad nekem. Nektek is köszönök mindent, jó emberek, éretetek is fogok imádkozni . . . Milyen nagy a fényesség ott fenn . . . fenn . . . a magasságban! . . . Vigasztaló angyalkám, várj csak, megyek utánad! Apuskám csókol,

A BESNYŐI KOLOSITOR. — Keleti Gusztáv festménye után.

MORZSILL G.

meg... Már lebbenti a szárnyát... most repül... repül...

Aztán szemei lezárultak és elaludt örökre. Nem ébreszthette fel anyjának zokogása, apjának égő csókja, könyzápora.

— Ő már boldog — sóhajtá Flavius Clemens s fájó szeretettel szorította szívére feleségét.

Látszólag a legnyugodtabbak Quintus és Cornelia voltak. Egymás mellett ülve félhalkan beszélgettek.

— Mondd, Corneliám — suttogta Quintus, — te csak azért vagy itt, hogy engem visszatéríts útamról? Mesebeszéd, hogy téged is elítéltek?

— Nem, Quintus, az nem mese. Nem akartál Corneliáddal boldogul élni, végig kell szenvedned azt, hogy Cornelia követ téged a halálba.

Quintus megremegett.

— Hogy tudhattak téged halálra ítélni?

— Kijelenttem, hogy bűnös vagyok... s elhitték nekem.

— Akkor tévútra vezettél biráidat... Ó, lel-kem Corneliám, megfosztasz engem a végső vigasztalástól. Ha egy vallás egyesítene minket a halálban, de így! Jaj nekem és jaj neked... A te halálod Isten ellen való bűn, Cornelia!

— Ezt a bűnt csak te követteted el velem!

— Én?! — kiáltott fel Quintus s hangjában kimondhatatlan fájdalom szólalt meg. Cornelia bocsánatot kérő tekintettel nézett reá.

— Hát élhetek én, ha Quintus meghal? — panaszlá egy síró gyermek panaszs-zavával. — Hihetem azt, a mit mesének tartók? Nem, nem gúnyolódom többé veletek, mint akkor, mikor először találkoztunk a börtönben. Látom, érzem, hogy a vallásnak legyőzhetetlen hatalma van és mégis lázalomnak, a beteg képzelet üres játéknak tartok mindent... Ó, Quintus, Quintus, te fiatal életedet egy alakatlan álomképpé áldozod fel... Mindent oda adsz — a semmiért!

— Szegény Corneliám — mondá az ifjú megrendülve. — A legnagyobbat, a mi valaha emberi agyban fellobbant, te semminek, üres álomképnek, csaló-látszatnak mondod. Szegény, szerencsétlen Corneliám, honnan akarsz te bátorságot meríteni, ha majd szemben állasz a halállal, ha nincs Üdvözítő, ha nincs reménységed, mikor a keresztények a Jézus Krisztus nevével ajkukon örvendő lélekkel mennek a halálba? A rettenetes pillanatban minő imádságra fog nyílni ajkad?

— Nevedlesz egyetlen, utolsó imádságom, Quintus; te vagy az én Üdvözítőm, az én Megváltóm! Quintus nem tudott többé magán uralkodni.

Szeméből patak módra folyt a köny. Szívére szorította a drága teremtetést, arcát, kezét elborította csókjaival.

Recsegő trombita-harsogás riasztotta fel őket. A halálraitéltek e hangok hallatára fölijedtek. A játékok kezdetét jelentette a trombita-harsogás. Az emberek félénken húzódtak egymáshoz. Euterpe éles sikoltással ugrott fel. A férfiak közül is néhányan hangosan kezdtek jajgatni. Flavius Clemensnek végre sikerült őket lecsendesíteni. Lelkes beszédet intézett keresztény testvéreire. Oda állította intő, buzdító például az Üdvözítőt; buzdította őket, hogy hősi lélekkel fogadják a kinszenvedést, tegyenek tanúságot arról, hogy hűséges tanítványai a mesternek. Elmesélte, hogy keresztény testvéreik Nero idejében milyen törhetetlen lélekkel állottak ki a halálnak szörnyű kínjait, midőn fáklyák gyanánt meggyújtották őket és lassan elégték s utolsó lehelletükig vallották az Urat, Jézus Krisztust! A halálraitéltek szent áhitattal hallgatták a lelkes szavakat.

Midőn Flavius Clemens elhallgatott, kívülről tetszémoraj, taps hallatszott. A circusban befejeződött az első látványosság: valószínűleg két gladiatornak a viadala.

Majd léptek zaja hallatszott, súlyos, nehéz lépések zaja. A zárka kilincse zörrent s az ajtó kinyílt. Fegyveres katona jelent meg a küszöbön.

— Diphilus, az ács és Euterpe, a felesége! — kiáltá recsegő hangon.

Diphilus, midőn nevét hallotta, villámgyorsan felugrott. Fejét előre hajtván, reámeredt szeme az ajtóra, mintha álomból riadt volna fel. Euterpe sikoltozva hátrált. Mint a büntetéstől féltő gyermek, férjének a háta mögé rejtőzött.

— Előre! — dörmögé a szolga Diphilushoz lépve. — A közönség türelmetlenkedni fog.

— Készen vagyunk — felelé Diphilus.

— Nem, ... nem, ... nem! — sikoltozta Euterpe. — Inkább vágjatok darabokká, de nem megyek a véres arenába. Nem tudok menni, Diphilus, még akkor sem, ha maga az Üdvözítő parancsolná!

— Asszony, ne nyöszörögj! — riadt reá a szolga, — nem használ az már semmit. Legfeljebb a fenevadak lesznek még ehesebbek.

— Térj magadhoz — suttogá Diphilus, — s imádkozzál Istenhez!

— Nem tudok! Nem tudok! — nyögte Euterpe térdre roskadva. — Meghaljak, mikor még ilyen fiatal vagyok? Az élet pedig olyan szép! Kegyelmezzetek meg, a Jézus Krisztus nevére kérek!

Én nem vagyok keresztény. Én ártatlan vagyok! Mondjátok meg a császárnak, hogy Jupiter oltára előtt bűnbánó vallomást teszek. Nem tudok meghalni. Hagyjatok élni engem és a becsületes Diphilust!

— Szegény, gyöngé teremtes! — mondá Flavius Clemens consul a boldogtalan nő fejét szelíden megsimogatva. — Isten meg fogja bocsátani neked azokat a szavakat, a melyeket a halálféle-

Mintegy két óra telt el, míg újra megnyílt a földalatti helyiség ajtaja. A halálraitéltek most már nyugodtabbak voltak. Bátorság szállott a szívökbe.

Déltájban Flaviusra került a sor, utána néhány percz múlva a hitvestársára. Azután a többiekre. Végül csak Cornelia és Quintus maradtak a szomorú siralomházban.

— Utolsóknak hagytak minket — mondá a

FORRÁS AZ ERDŐBEN. — Keleti Gusztáv festménye után.

lem esalt ajkaidra. Szíved nem tud azokról semmit, — Isten pedig maga az élő szeretet.

Diphilus igyekezett a megtört Euterpét bátorítani. Euterpe felállott, de térdre roskadozott, reáborult férje kebelére.

A szolgák letépték onnan, egy vörös hajú sicambriai rabszolga ölben vitte be az arenába. Künn harsogott fületreszkettetően a trombita, melynek hallatára a halálraitéltek mind térdre hullottak és imádkoztak.

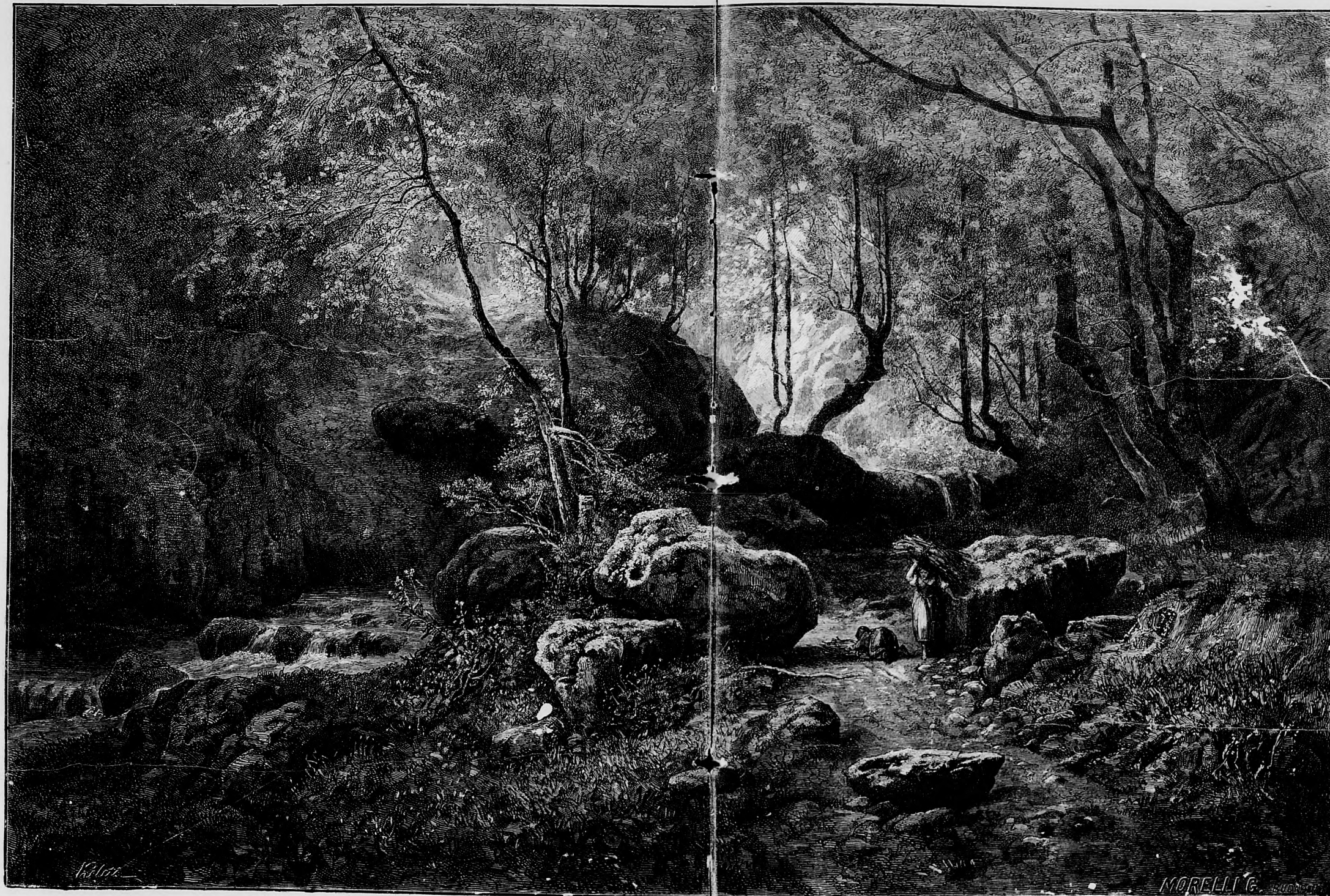
Halálos csönd; csak az imádkozó ajkak remegtek, egy-egy elesklő sírás hallatszott. Aztán az oroszlán rekedtes ordítása, azután velőtrázó sikoltás — nyomban örült taps és tombolás.

leány hosszú, kínos tünődés után. A leghatásosabb látványosság a végére való. Ó, Quintus, a szegényt könnyebben el tudnám viselni, mint a halálnak félelmét. Mondd, ó drágám, harcolni fogsz a vadállat ellen, mint a gladiátorok szoktak, vagy büszkeséged szavára hallgatsz s a tört a magad kebelébe merited?

— Küzdeni fogok, Cornelia!

— Szerencsétlen! — nyögte fájdalmasan Cornelia és kezébe temeté arcát. — Egy Claudius nem beszélhet így! Avagy azt reméled, hogy legyőzöd a fenevadat?

(Folytatása következik.)

A SZÁDELŐI VÖLGY. — KELET GUSZTÁV FESTMÉNYE UTÁN.

KELETI GUSZTÁV.

(1834—1902.)

A halál rendre kidönti a kimagasló alakokat, ritkítja azoknak a sorát, kikre az egész nemzet büszkén tekintett. A tudománynak, irodalomnak, művészetnek számos kiválósága húnyt el ebben az esztendőben. Legutóbb Keleti Gusztáv halálának a hírért vettük.

Egyike volt ő kiváló tájképfestőinknek, ki úgy is mint művész, úgy is mint a szakirodalom művelője szép nevet vívott ki magának.

Pozsonyban született 1834-ben s eleinte a jogi tanulmányokra adta magát. A jeles képzettségű ifjú Eötvös József bárónak, a nagy írónak és államférfiúnak a házába került nevelő gyanánt. A légkör, melyben ez úri családnál jutott, minden tekintetben szerencsés hatással volt reá. Művészi hajlama tulajdonképpen itt ébredt fel benne s mihelyt ennek biztos tudatára jutott s érezte, hogy e téren nagyobb tehetséggel működhetik: elhagyta hazáját s festőművészsé képezte ki magát a müncheni művész-akadémián. Különös kedvvel a tájképfestést művelte. Jeles mesterek oldalán szerencsés irányban fejlődött tehetsége. A Nemzeti Múzeumban van egy festménye: «Az elhagyott park», mely méla, csaknem szomorú hangulatával nagyon leköti a néző figyelmét.

A képzőművészet körébe vágó munkái közül figyelemreméltók a következők: «A közkeptárak mint művelődési tényezők», «Idős Markó Károly», «A képzőművészeti oktatás külföldön és feladata hazánkban».

E műveket a 70-es években írta. Egyike volt tehát ő is azoknak a lelkes úttörőknek, a kik a

pályát a szerencsésebb utódoknak buzgón egyengetik, a kikről hálátlanság nélkül meg nem feledkezhetünk.

1871 óta egy új intézmény létesült: a rajztanár képző-intézet. Ennek lett Keleti Gusztáv az igazgatója. Művészeti, irodalmi munkásságáért bevéltették a Kisfaludy-Társaságba, tagja lett a Magyar Tudományos Akadémiának. 1880-ban

reá bízták a műipariskola igazgatását is. Szóval három évtizeden át az ő nevéhez fűződik a művészi törekvések java-része.

E hasznosan és áldásosan eltöltött életutolsó éveit hosszúságos betegség zavarta meg. Hasztalan keresett gyógyulást és üdülést, miglen a halál megváltotta kinjaitól.

Ezelőtt mintegy 8—10 esztendővel újra kezébe vette hosszú ideig pihentetett ecsetjét s néhány hangulatos és kedves képet festett. De ez a munkásság csak rövid ideig tartó fellobbanás volt.

Hiányzott az ihlet, fáradt volt az elme és a kéz egyaránt.

Száz meg száz

festőművész, rajztanár kedves mesterét gyászolja Keleti Gusztávban s emlékezetét őrzik az utódok.

Könnyű dolog a gyűlöletet, nehéz a szeretetet, legnehezebb a közönyösséget eltitkolni. *Börne.*

Csak a gyenge szereti önmagát, az erős egész nemzeteket hordoz szívében. *Széchenyi.*

Ha gyűlölök, megfosztom valamitől önmagamot, ha szeretek, azzal válok gazdagabbá a mit szeretek. *Schiller.*

Az a legboldogabb, a kinek, legyen király vagy pór, tulajdon házában jó a dolga. *Goethe.*

Jó barátok éppen azt nyilvánítják egymás előtt legvilágosabban, a mit egymás előtt elhallgatnak. *Goethe.*

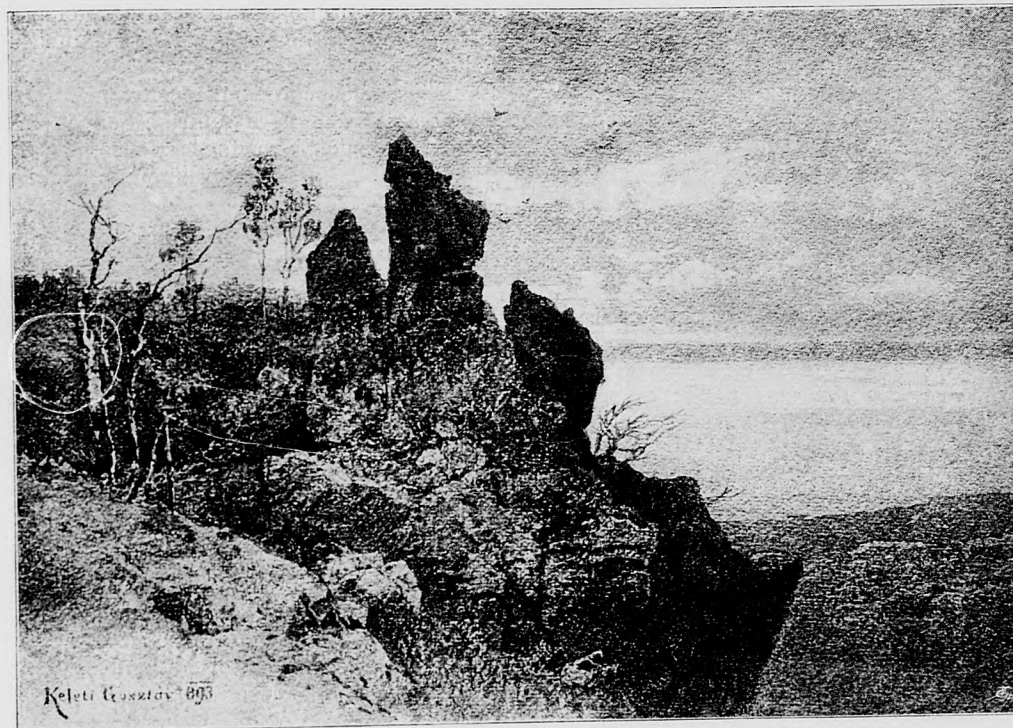

KELETI GUSZTÁV.

A BÉKA.

A természetben kevés olyan változatos és különöz természetű állat van, mint a béka. Széles szája, nagy szeme, mozgatható csontjai, testének csodálatosan szép színjátéka, fejlődési menete s egész sajátos életmódja az állatok országának különös példányává avatják fel. Lenn, az iszapos gödröcskében ő a nagy s hatalmas tengeri szörnyeteg, a despota, melynek kegyétől és szeszélyétől függnek a többi lakók; künn a virágos réten ő a bohóc, a vig kedély fentartója, ki

termete, ügyetlensége, látszólagos vakmerősége, melylyel a gondatlanul sétáló emberhez közeledik, tervszerűtlensége és csúnya külseje mind nem olyan tényezők, melyek által az emberek kedvenczévé lehetett volna. Kevés állatra néznek az emberek oly utálattal, mint éppen a szegény teknősre s kevés állatot üldöznek annyira, mint ezt a szegény csúszkáló teremtet, melynek még a gyors menekülés sem adatott meg. Majdnem minden ember tud felőle valami rút történetet, tele kellemetlen emlékekkel, melynek csak épp az a veleje, hogy találkoztunk a szánalmas állattal.

BALATONI TÁJRÉSZELET. — Keleti Gusztáv festménye.

groteszk tréfaiban és vidámságában alig ismer határt; fenn, a fák tetején ő a kicsiny időjős, a gyermekek csodája, a vének öröme. Benne összpontosul a gondatlan kalandor, a tengeri és szárazföldi rabló, valamint a toakodó természete. Minden terített asztalnál ott látjuk, akár hivatalos, akár hivatlan; utóbbi eset sokkal gyakoribb. És mégis, kárára, egész életén végig húzódik egy balsorszerű átok, mely sok szomorúságot okozott már neki s legkevésbé sem helyezi fényes világításba s mely gyakran üldöztetéseknek teszi ki, sőt nem egyszer halálát, megsemmisülését is maga után vonja.

Ez a *teknősbékával* való hasonlatossága. Utóbbi hasznossága s szorgalmas munkássága daczára is, melyet úgy a mezőn, mint a kertben végez s az embereknek ezáltal igen nagy szolgálatot teljesít, mégis ezek üldözik legjobban. Idomtalan

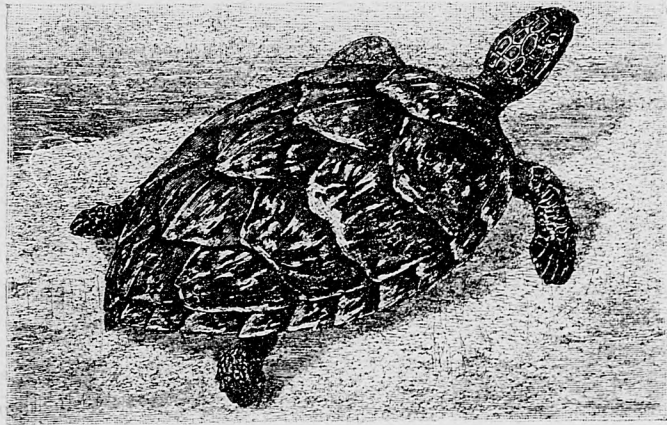
És akkor csodálkozni fogunk azon a természetbűváron, ki tekenőse idomításának eredményeül elérte azt, hogy ez nyugodtan ülve maradt kezén és simogatni is szívesen engedte magát.

Az állatvilág e megvetett tagjával igen nagy hasonlatosságot mutat a béka; életfolyásuk, szokásaik teljesen megegyezők, de a testalkatban és a szellemiekben igen nagy eltérést látunk közöttük. A békát idealizált tekenősnek nevezhetjük. Őt nem köti nehézkessége a röghöz, benne a megtestesült könnyelműség, a minden gondolkodás nélkül való cselekvés szinte érthetetlen módon párosul. Vigan ugrándozik a világban, de soha sem nézi, hogy hogyan és hová. A jeles ugró művészetével veti át magát egyik helyről a másikra, ficzkándozik a faágakon és ismét új «cél» felé tör.

Bánja is ő a természeti viszonyokat, az idő-

járást, a hideget és meleget, a szélvészt és a zivatart. Minden helyzetben egyformán jól érzi magát s mindenütt otthonjára akad. Ha megúnta a szárazföldet, úgy bemegy a vízbe, ha a bokor sem tetszik már neki, úgy az iszapos helyeket keresi fel s ha az őszi idő megfosztotta a meleg időjárástól, a fényes napsugártól, akkor a békának idefenn a földön már kevés keresnivalója akad és a szorgalmas ember módjára a jól végzett munka után ő is áhitozik a megérdemelt nyugalom után és szép csendesen átalussza a telet, míg az zord munkáját bevégzi és a tavasz az alvót ismét felébreszti.

A kis ugróművész április végén ébred fel, akkor, midőn a nap is barátságosabban szórja le sugarait a földre; egyetlen egy meleg nap elegendő, hogy a megszámlálhatatlan sokaság felébredjen és előbújék rejtekéből. Kényelmesen nyújtózkodnak ki, hamar megismerkednek a kör-

CSEREPES TEKNŐSBÉKA.

nyékkal, egyik körül a másikra ugrálnak, a bokrok között és a víz partján is megfordul a vidám társaság s csakhamar meglevének a tájkék.

Ilyen vidám, jókedvű népség vajmi keveset törődik a házi gondokkal. Az utódok ápolását átadják a napnak, levegőnek és a víznek és ez ápolók védence a jövődöbeli béka, a kis *ebihal*, ez a fejlődés legelemibb stádiumában levő béka, mely még néhány nappal azelőtt pete volt; oldalról összenyomott farkat visel s kezdetben lábatlan. Mindjárt megkezdődik a vig élet: kis farkukkal ide-oda csapdosnak, a napsugárban fürdenek és a szigeteken pajkosan kergetőznek. Napról-napra szemlátomást fejlődnek a kis teremtések, míg csak lábaik kinőnek, kopolyúikat a tüdő helyettesíti s hosszú farkuk eltűnik. Így lesz a szerény kis ebihalból a merész, vakmerő béka, ki a «mindenütt és sehol»-nak legérdekesebb képviselője.

Ez az átváltozás csak három hónapig tart, de ettől az időtől fogva még ugyancsak nőnie kell a kis békának, hogy az öregeket is utólérhesse. A leveli békának négy, a vízi békának öt évre

van szüksége, míg teljes nagyságát eléri s az ének művészetét is eltanulja.

A béka (*ecaadata*, *anura*, *batrachia*) a két-éltűek családjába tartozik s a gerinces állatok csoportjának egyik rendje. Feje nincsen törzstől élesen elválasztva s duzzadt szemét alsó és felső szemhéj és pislogó hártya zárja le. A hímek a nőstényektől erősebb hangjokkal különböznek, melynek erősítésére a legtöbb esetben külön zacsokjuk van.

A világnak felfogása ez énekről nem egészen osztatlan. A békabrekegés szépségéről, mely egyetlen mély, messze elhangzó hanggal, mint valami elénekelt kérdőjellel kezdődik és azt egy egyszerű unisono, mint valami hirtelen csapás követi, hogy a hosszú nyári éjjelt megszakítás nélkül betöltse, igen különbözők a vélemények. És mégis, a ki örülni tud másnak az örömén, az ebben az egyhangú hymnuszban egyetlen hamis hangot sem fog felfedezni. Sok állat hallatja éj idején hangját, de csak kevésnek adatott meg egész éjen át vigadni, egyetlen dallal mulattatni a sötétség birodalmának csendes lakóit. Ki is volna ugyan, ki ettől az örömtől megfosztaná őket?

Mostanában már, az ős közeledtével ritkábbak és rövidebbek a béka-hangversenyek és október havában teljesen elnémulnak a vidám dalosok. Elhagyják a fűt, fát, bokrot s a partszéleket s védekeznek a közeledő tél veszedelme elől. A béka a telet a föld alatt vagy a víz fenekén iszapba ásva alussza át. A béka a legszívósabb természetű állatok egyike. Hónapokon át él táplálék nélkül, de az az elterjedt monda, hogy a lenvelt petéből az ember belsejében is kifejlődik a béka, a mesék birodalmába tartozik.

A békafajok között (800 fajt különböztetünk meg) nálunk a vízi és a tűzhasú békák mellett a legnépszerűbb a leveli vagy zöld béka. Síma, világoszöld ruhája a környezethez képest különböző színeket játszik; fura brekegése, folytonos vidámsága s az időjölással megáldott tehetsége (mely azonban nagy ritkán mond igazat) az ember lakótársává tettek. Gyorsan hozzászokik új környezetéhez s a pajkos természetet is csakhamar nyugodtabb — az üveghez sokkal méltóbb — csendes vérmérséklet váltja fel.

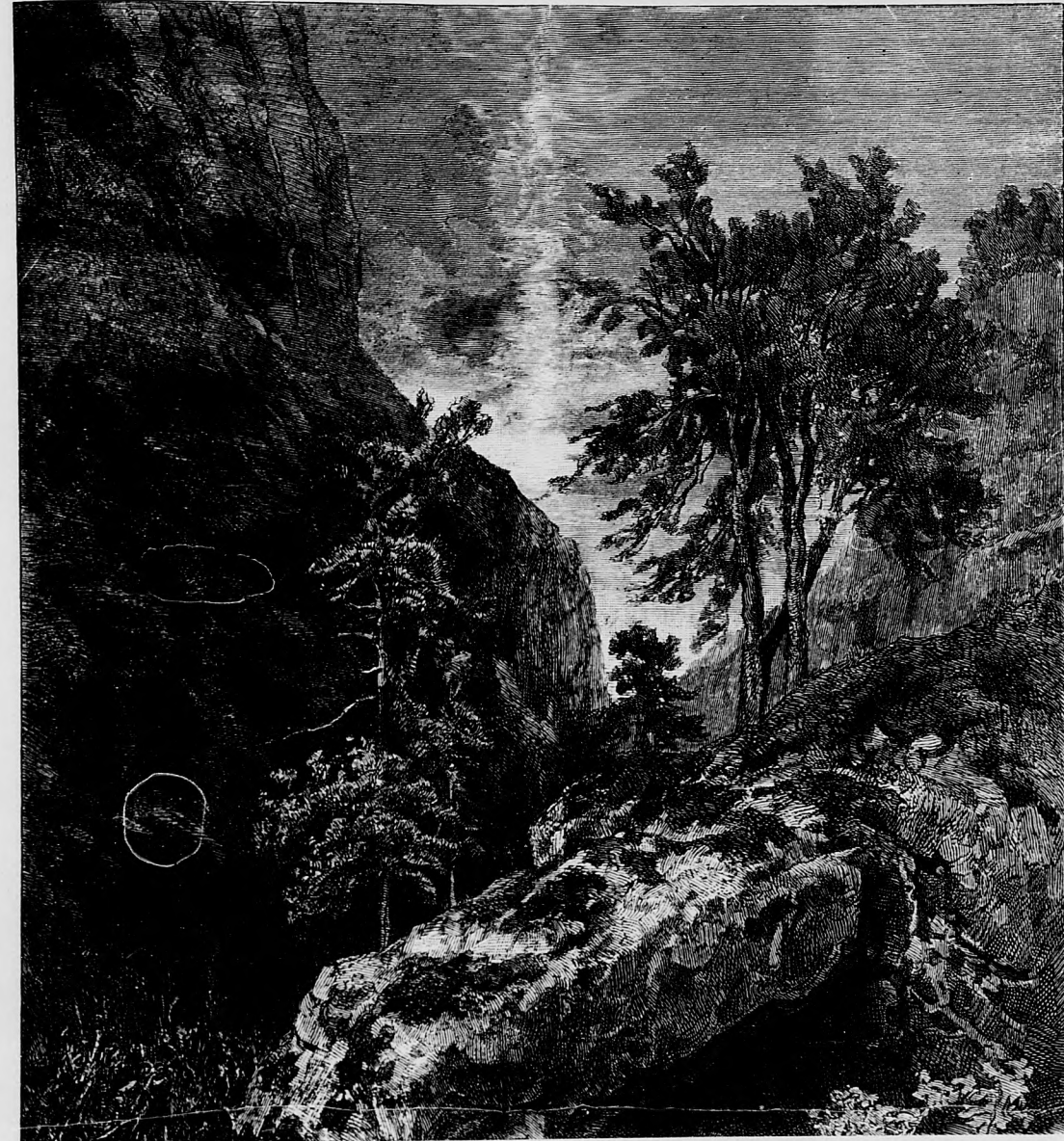
A béka rovarokat s egyéb ízelt-lábúakat, csigákat, meg földi gilisztákat eszik. Dél-Amerikában van egy óriási faj: a *Ceratophrys*, mely 15—20 centiméter hosszúságot is elér; ez leginkább egerekkel, kisebb madarakkal, alkalomadtán csirkékkel táplálkozik.

A mérsékelt öv békái általában hasznos állatok s legkevésbé sem érdemlik meg az üldözöttség. A tudomány szolgálatában — mint fiziológiai laboratorius — megfizethetetlen szolgálatokat teljesít.

Tavaly nyáron egy békapárt fogtam s a két

ugroművészt teljes ellátásban részesítettem. A vidám állatok igen kényelmesen érezték magukat üvegházikójukban, melyet minden nap felfrissítettem füvel és friss vízzel, mely okvetlen feltelete életüknek. A békák csakhamar bizalmasak

jókedvűen brekegett, hogy másik társa is szív-fájdalmat kapott s hasonló vállalkozásra adta fejét. Ettől az időtől fogva a két fizkő szabadon ugrálhatott a virágok között és a legyeknek ugyancsak nagy kínjuk volt, hogy a veszedelmes

A RÓKA MAGÁNYA. — Keleti Gusztáv festménye.

lettek s mi megbarátkoztunk úgyannyira, hogy a legyeket már kezemből is elfogadták.

Egy szép napon fura ötlete támadt az egyiknek. Meg akart a világgal ismerkedni a házon kívül. Hogy célját elérje, az etető-lyukon át dugta száját s a vékony tüllöt csakhamar át is tépte s szép kényelmesen háza tetejére ült. Innen csakhamar megtalálta a virágokhoz vezető utat — mert a virágasztal közepén volt a háza — és oly

vadászok elől elmeneküljenek. A kis házikóról levettem a tüll-fedőt s ebbe éppen csak fürdeni mentek. A virágok között volt ezentúl szállásuk s ezt a területet nem is hagyták el soha sem.

A béka különösségénél fogva a költészetben, mondában, dalban és elbeszélésben is szép helyet biztosított magának. Gyógyító erő és kártékonyság fűződnek nevéhez; az a kút, melyből ivott, az átkozott, a gyümölcs, melyet megérin-

tett, élvezhetetlen. Csak a mese tud valami szépet felőle: ott ő az elátkozott királyfi, kit a királyleány megszabadít s hazatér vele országába, mely a szerető szívek varázshatalma alatt csakhamar nagygyá, hatalmassá lesz.

Enderes Aglája után átdolgozta
Vértes József.

A BÁNYARÉM.

Elbeszélés.

Írta: Teveli Mihály.

Milyen furfangos ez a bányarém — gondolá magában Pista. — Hiszen a két tanú egybehangzó vallomása szerint a múltkor mind a két ízben a táró egy-egy szárnyán sietett ki és a másikon be. Miért változtatta meg eddigi eljárását? Talán hogy többen lássák, a kik egymástól távol, külön-külön vajú-végen dolgoznak és így több tanú lévén, egyszersmindkorra elmenjen a kedvük itt kutatni a nemes fém után, mely az övé?

Lehet, sőt valószínű, hogy így gondolkozott a rém, mely most már mindig gyorsabban és gyorsabban közeledett.

Vagy 100 lépésnyire lehetett tőlük. Ez volt a rémlátvány tetőpontja. Hosszú fehér szakáll libegett a kis ember apró fején, a fülétől kezdve mélyen leért a köldökéig.

— Szent Isten! — ordítá az esküdt s lóhalálában rohant a kashoz, szintazonképpen a bírót is elhagyta tettetett bátorsága s jobbnak látta komája példáját követni.

Pista előrántotta forgópisztolyát s elsütötte. A durranás után a közeledő alak felé fordult:

— Megállj, akárki légy!

A bányarém megállt.

— Ki vagy, te gonosz lélek, a ki háborgatod nyugalmunkat? Fölszólítlak, hogy megvárj engem, míg odáérek.

Az alak várt. De mikor Pista már csak vagy 30 lépésnyi távolságban volt tőle, megfordult s ucezu berek, nádak-erek, rohant, rohant, a hogy csak bírta apró lába.

Pista és utána Péter a nyomában. Az a szellem már jobban ismerte a járást, biztosabban ugrott egyik deszkáról a másikra. Mert az altáró egy része, melyet még a régiek építettek, ugyancsak ügyetlenül volt megcsinálva, hatalmas kátyuk sorakoztak egymás mellett.

A hajszában a bányarém győzött volna, ha rosszul nem ugrott volna egyszer. Lámpása félrebillent és árnyékot vetett eléje. Akkorát loecsant

a szerencsétlen, hogy alig tudott kieviczkelni a pocsolyából. Segítettek neki különben az utána rohanók. A szó szoros értelmében nyakon csípték mind a ketten.

— Megvagy, gonosz!

— Jaj, jaj! — volt a felelet.

— Ki vagy? Mutasd a pofádat!

Hogy jobban mutathassa ábrázatát, Pista lerántotta a rém nagy kőcz-szakállát, a mely, úgy látszik, a füllel szoros kapcsolatban volt, mert a bányarém még jobban ordított.

Pista megmagyarázta neki, hogy forgópisztolya van, a melynek egyik golyója az ő koponyája számára készült, ha vakon nem engedelmeskedik. A saját kis kézilámpásával megvilágítván a megszakálltalanított arcot, kitünt, hogy Pista jól számított:

Hajbóczy állt előtte.

— Indulj, előre, egy-kettő! — adta ki a vezényszót Pista, kezében szorongatva a fegyvert. Mikor odaértek, a hol az akna a táróba torkollik, előhívták fegyvertársaikat, a kik már biztonságban voltak a bezárt kasban. Lassan-lassan kisorspolyogtak rejtékelyükből a helyszínre, a hol kedélyes csodálkozásba kezdtek.

— Hát ez az? Ez a vörös szemű? Ejnye, milyen szép szakállá volt! Ezt is lopta a borbélytól! A zöld süveget meg a czirkusból esente el. A' már igaz, éppenséggel olyan, mint a bányarém!

Soká folytatták volna még inceselkedésüket, ha a két diák másképpen nem intézkedett volna. Előhozatták a kötelet, megkötözték a szinte meg-némult Hajbóczyt kezén-lában s betették a drága ásványt a kasba. Odaültették a kas pléholdalához támasztva, ők is bementek s helyet foglaltak körülötte, de csak állva. Pista a fegyver csövét mutatta a fogolynak, hogy legyen, a mi lekösse figyelmét, nehogy kedve kerekedjék rakonezatlankodni. Utolsónak a bíró szállt be; gondosan bezárta az ajtót s belefújta a fölfelé tartott nagy tülökbe. Ez a jel a gépésznek szólt. Akkoriban még nem voltak villanyos esengetyűk meg telefonok a bányákban; így kellett tudtára adni a magasban örökdő bányásznak, hogy: mehet.

Fülsiketítő zakatolás egynéhány másodpercig és ott álltak egygyel megszaporodva az álmétködő gépész előtt, a ki elsőnek fejezte ki szerenese-kívánatát Pista előtt. Aztán odafordult a bányarém úrhoz:

— Fogadja ön is örömöm kifejezését. Látta, maga sok bajt hozott ránk. Maga gonoszabb, mint

az igazi bányarém, az legalább még figyelmezteti az embert, hogy meneküljön, mert baj lesz; maga meg szántszándékkal bajba kevert bennünket.

— Vigyük a bányatanácsos úrhoz — folytató a gépész a diákokhoz fordulva. — Hadd legyen egyszer igazán jó éjszakája.

Ugy lett. Elkisérték mind a négy oldalról körül-fogva a Malom-utczába és fölverték meglehetősen nagy lármával a bányatanácsost.

Mikor az kinyitotta ablakát és lenézett a zajongókra, fölkiáltott Pista:

— Nagyságos uram, megfogtuk a bányarémet, Hajbóczy János névre hallgat. Tessék lefáradni, szemtől-szembe láthatja.

A bányatanácsos eleinte nem akart hinni működő érzékeinek. Hátha még alszik, hátha csak szép, gyönyörű szép álmom? Kezdte saját magát megfigyelni beszéd közben:

— Maguk hozták ide? Honnét? Honnét kérem?

— Tessék lejönni, itt állok, kegyelemre várva — szólalt meg Hajbóczy személyesen.

— Igazán? Maga az (majdnem azt mondta neki: kedves, jó) Hajbóczy. Jövök, sietek.

Tényleg, nagyon sietett a tanácsos úr, mikor már meggyőződött róla, hogy tiszta valóság, a mit ott lent az utcán lát és hall. Lement és elkísérte a kedves társaságot a városházához, onnét pedig két hajdúval és ugyanannyi czirkáló éjjeli őrral megerősödve az úgynevezett «Zöld torony»-hoz mentek. Itt éjjeli szállást biztosítottak a földalatti szellemnek, a ki az egyszer igen rosszul aludhatott.

Pista hálálkodott legjobban kíséretének, mikor elvált tőlük.

Képzeltetni azt a meglepetést, melyet szüleinek szerzett.

Két óra volt, mikor fölkelte őket. Ilyen kellemes viszontlátás ritkán esik meg.

Másnap megtörtént a kihallgatás. Megtörve, földig lealázva állt bírái előtt Hajbóczy. Bevallott mindent. Elmondta, hogy a bosszú vezérelte a szolgálatból való elcsapatása óta. Bosszút állt először is Gombos Pistán. Ő maga lopta ki a sekrestyében felejtett kabátból a pénztárczát, ő terjesztette annak híreit, hogy Gombos Pista lopta el. A bányarémmel meg azért ijesztette a munkásokat, hogy pénzre tehessen szert. Leírta részletesen, mennyi fáradtsággal járt ez a dolog, hogy neki mind a háromszor a négy kilométer hosszú altáró kapuján kellett lemennie a bányába s bizony átázva-fázva sokat szenvedett a kiesikarandó pénz reményében.

Igazságosak voltak iránta bírái. Tekintetbe vették az enyhítő körülményeket s mert csak félév óta volt a város szolgálatában, egyszerűen eltoloncoltatták illetőségi helyére, hogy színét se lássák többé a csendháborító, agyafürt embernek.

Sokszor hallanak Berkesfalván dobszót, hanem olyan derős hangulatot még egy sem keltett, mint az, mely akkor vasárnap neveltette meg a jámbor lakosságot.

— Tudtára adatik mindenkinek — így szó-nokolt a falú érdemes kisbírája, — hogy holnap reggel megint megkezdí Berkesfalva az András-aknában a munkát. Kisült ugyanis, hogy a bányarém csak egy gonosz ember szemfényvesztése volt.

Megszabadult a régi bányaváros is a nagy lidércnyomástól, mely napok óta a lakosság kedélyére nehezedett. Már-már azt hitték, végpusztulás fenyegeti az ősi falakat. Pedig az egész baj csak onnét származott, hogy rosszul építették alá a templom alatt elhúzódó vajú-véget. Azonnal hozzáfogtak a biztosító munkálatokhoz s azóta Völgyakna megint szilárd alapokon nyugszik. Előreláthatólag még évszázadokig szállítja dús ereiből az aranyat.

Pista ügye is szerencsés dűlőre jutott. Ime a levél, melyet a gyógyszerészhez írt, mindent megmagyaráz:

Mélyen tisztelt Gyógyszerész úr, kipihevén a küzdelmes napok fáradalmait, első kötelességemnek tartom, hogy egyik legnagyobb jötevémmek igaz hálámat tolmácsoljam. Gyógyszerész úr atyai ápolása és szerető buzdítása visszaadta életkedvem. Ki sem mondhatom, mennyi hálával tartozom ezért. A Mindenható, ki ismeri a tettek rügőit, megfogja önt jutalmazni önzetlen cselekedetért.

Engedje meg, hogy röviden beszámoljak az azóta történetekkel. Úgy kellett annak lennie, hogy még aznap ide utazzam. Sok kellemetlenségtől mentettem meg számtalan embert s első sorban magamat. Óriási zavar uralkodott itt. Az az újság igazat mondott, a bányamunkások hajthatatlanok voltak. És tetszik tudni mi történt? Leszálltam ideérkezésem éjjelén a táróba és negyedmagammal elfogtam a bányarémet, a ki egyszersmind az én rövid száműzetésemnek is okozója volt. Ugyanaz, a ki rámfogta a pénzlopást, hogy saját bűnéért más lakoljon, ugyanaz ijesztett rá a szegény, jámbor munkásokra.

Lelepleztem.

A kincstár 100 frtnyi jutalomban részesített ezért, az iskola pedig megbocsátott szökésemért.

Most megint szorgalmasan tanulok s ha megsegít a jó Isten, úgy másfél év múlva leteszem az érettségi vizsgálatot.

... Úgy lett. Letette a vizsgálatot jeles eredménnyel s a következő évben nem az egyetemen, hanem a selmecbányai akadémián folytatta tanulmányait. Most már bányatanácsos. Ő beszélt el nekem ezt a történetet és szinte büszkeséggel tette hozzá, mikor befejezte előadását, hogy azóta is bányarém-üzönek nevezik. A mint tényleg azóta nem is jelentkezett Völgyaknán az a földalatti szellem. (Vége.)

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Gyász hír. Horváth Gergely, a győri főgimnázium tanulója f. hó 6-án hirtelen meghalt. Temetésén az intézet testületileg vett részt. Béke hamvaira!

Önképzőkori tudósítások. A *trenseseni kir. kath. főgimnázium* kebelében fennálló «Vörösmarty-önképzőkör» szept. 7-én tartotta alakuló gyűlését, melyen elnöknek megválasztották Szkotniczky Jenő főgimn. VIII. o. tanuló, főjegyzőnek Mika Béla VIII. o. t. — *Az egri m. kir. áll. főreáliskola* «Bajza»-köre szeptember 6-án tartotta alakuló gyűlését. Elnök Isaák Gyula VIII. o. t. lett. A kör elhatározta, hogy Klincsek József volt tanárelnök urat a kör felvirágoztatása körül szerzett érdemeiért tiszteletbeli tagjává választja.

FEJTÖRŐ.

Számítási kérdés:

Valamely 6 számjegyű szám végén van egy kettes. Ha a kettest a végéről elvesszük és balra, előre írjuk, az eredeti szám harmadrésztét kapjuk. Mi az értéke az eredeti 6 számjegyű számnak? (Hoensch Gusztáv.)

Földrajzi kérdés:

Melyik az a hírneves csepőkőbarlang, amely Adelsberg közelében van? A Poik folyó fut át rajta. Több csarnoka közül legszebb a Kálvária-csarnok. Milyen hosszú a csarnok? (Braun Géza.)

Természetrizajzi kérdés:

Mi a neve annak a madárnak, melynek színe skarlátpiros, homloka és halántéktája világosabb; háta és farkfedő tollai égszínkékek; szárnyfedő tollai berlini kékek, a nagyobb szárnyfedő tollak és a válltollak narancssárgák? Hazája Dél-Amerika északi tartományai. (Csizsar József.)

Koczkarejtvény.

A következő betűkből oly szavak alakítandók, melyek felülről lefelé és balról jobbra olvasva ugyanazt a szót adják.

b	b	b	e	e
e	e	e	e	e
e	e	e	é	é
h	l	l	r	s
s	s	t	v	v

1. Magyarországi megye.
2. Hún király.
3. Kártékony madár.
4. Helyet határozza meg.
5. Egy folyónak a jelzője.

(Janik László.)

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1902 szeptember 21.

22. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számrejtvény: Nyolcz. **Algebrai kérdés:** Az egyik 18 szavazatot, a másik 12-öt kapott. **Földrajzi kérdés:** Czad- vagy Csad-tó. **Vegytani kérdés:** Czink. **Képrejtvény:** Szerencse és balsors.

Helyesen fejtették meg: Imreh Béla, Zeller Aladár, Brünauer Endre, Rosenzweig Gyula, Lörincz Ferencz és Dezső, Krepelka Ferencz, Hoensch Gusztáv, Vértessy István, Zerkowitz Vilmos, Breuer Ernő, *Magos Dezső*, Právyik Flóris, Beuthe Agost, Gömöröy Gusztáv, Auer Lajos, Hirschfeld Aladár, ifj. Mohai Lajos, László Pál, Békefy László, Trammer Samu, Dobránszky Éde, Neumann Antal Mór, Popper József, Taubinger Zoltán, Török Sándor, Ranschburg Béla, Wettin Jenő.

A kitűzött könyvjutalmat (Gaal Mózes: Magyar király mondák) *Magos Dezső* esztergomi előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

G. I. (O-Becse). Ha abból a cseréből önnek csak kára lehet, akkor kár volna azt az ajánlatot elfogadnia. Egy év mégis csak nagy idő. — **Cz. I.** (Kis-Kún-Félegyhaza). Ha a kör titkára nem tudósítja majd lapunkat, úgy önt bizzuk meg a tudósítások beküldésével. — **B. M.** (Szegvár). 1. Onnan még nincs tudósítónk; miheztartás végett olvassa el a Cz. I.-nek szóló üzenetet 2. A számot elküldöttük. — **K. S.** (Trencsén). 1. Ideiglenesen működhetik. 2. Olvassa el a fenti üzeneteket. — **I. B.** (Budapest). Beváltak. — **Sch. B.** «Der gute Kamerad» Stuttgartban jelenik meg. Előfizetési ára egy évre 9 korona 60 fillér. Megjelenik hetenként egyszer. — **K. I.** (Veszprém). A kiadóhivatal intézkedett már. Legyen csak türelemmel; a mi késik, az nem múlik. — **R. L.** (Arad). 1. A jövő évfolyam október 1-én kezdődik. 2. Vernétől ismét közlünk egy regényt. 3. Megrendelheti a Franklin-Társulatnál 16 koronáért. — **K. B.** (Petrozsény). 1. Nem az ifjúságnak való. 2. Nálunk tavasszal és télen szoktak nagyobb szabású kép- és szoborkiállításokat rendezni; a beküldött műveket egy arra hivatott bíráló-bizottság fogadja el vagy veti vissza. — **K. M.** (Diószeg). A képviselőház első ülését már az új országgyűlésben tartja meg. — **L. P.** (Kis-Jenő). A Sonnenstein 1526 méter magas; vezető nélkül is feljuthat a csúcsára, mivel igen jó út vezet fel a hegyre. Lefelé legjobb Mária-Schott felé menni. — **B. A.** (Török-Szt.-Miklós). A különböző tárgyakból kell vizsgáznia. A vizsgálati díj 80 korona.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből 5-szézallított nagyszabású album és árjegyzékünk, mely tartalmazza az összes idevágó kellek és diszvasalások képes gyűjteményét. Mivel a fentemlített cikkek és kellek ez ideig jórészt Bécsből szerezettek be, indíttatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikk előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett.

Tisztelettel
Kiss Ernő és Társa, Budapest. VII., Erzsébet-körút 17.
9076
Árjegyzék kívánatra bérmentre.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1898. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

KOSSUTH LAJOS EMLÉKEZETE.

Száz esztendő az időnek végtelenségében nem egyéb, mint futó perc, mely alighogy eljőve, el is múlt nyomtalanul, de száz esztendő egy nemzet életében hatalmas korszak, melynek messze kiható eredményei átszólóanak jövő századokba.

Kossuth Lajos nevéhez hazánk történetének legnevezetesebb korszaka fűződik: az *átalakulás*, mely Árpád népét egységes *nemzetté* tette.

A Széchenyi István lángszelleme volt az első kigyuló fáklya, mely belevilágitott a múlt örvényeibe s fényt vetett a jövőnek bizonytalan s eladdig ismeretlen ösvényeire; Kossuth Lajos lángszava volt az a pallos, mely a nemzeti tetterőt lenyűgző köteleket elvágta s merészen, sürgető, követelő, parancsoló hévvel hirdette a nemzet legősibb és legdrágább kincsét: a *szabadságot*.

A szabadságharc viharát nem Kossuth Lajos korbácsolta fel, amde Kossuth Lajos volt az, a ki ebben a halálos veszedelemben a magyarnak hagyományos hősiességét új életre keltette s a világot megtöltötte bámulattal, érdeklődés és részvétet fölkelletta a legtávolabb lakó nemzeteknek irántunk, a küzdelemben megtört, hitünket, bizalmunkat el nem vesztő magyarok iránt.

Kossuth Lajos volt az egyetlen ember a világtörténelemben, ki még életében *eszményjűvé* vált: a szabadság eszményévé, kinek nevét a nemzedékek egymásnak örökül hagyták, dalba szőtték,

KOSSUTH LAJOS 1841-BEN.